



Kristiansand
kommune

Tiltaksstrategi for spesielle miljøtiltak i jordbruket



Innhold

1. Innledning	3
1.1 Regelverk og formål	3
2. Kommunens utfordringer.....	4
3.0 Mål, strategier og prioriteringer	5
3.1 Mål	5
3.2 Strategier	5
4.0 Saksbehandling	6
4.1. Prioritering av søknader	6
4.2 Tilskuddssatser	7

1. Innledning

Landbruket forvalter et kulturlandskap, som er formet gjennom generasjoners bruk. Landbruksaktiviteten har påvirket og påvirker landskapet gjennom dyrking av jord, husdyrhold og høsting. Denne aktiviteten har gitt et mangfold av miljøverdier i form av kulturpåvirkede planter, dyr, insekter og naturtyper, samt kulturminner og kulturmiljøer – som for eksempel gravhauger, steingjerder, bygninger og veier.

Bevaring av kulturminner, kulturmiljøer og naturmangfold i jordbrukslandskapet er avhengig av aktiv landbruksdrift og vedlikehold.

Formålet med tilskudd til spesielle miljøtiltak i landbruket (SMIL) er å ivareta natur- og kulturminnene i kulturlandskapet og å redusere forurensingen fra jordbruket, utover det som kan forventes gjennom vanlig jordbruksdrift.

Bevilgningene til SMIL-ordningen fastsettes i jordbruksoppgjøret. Landbruksdirektoratet fordeler midlene til Statsforvalterne rundt årsskiftet, og Statsforvalteren i Agder fordeler tilskuddsmidlene til kommunene i januar. SMIL-ordningen forvaltes av kommunen og blir gitt som engangstilskudd til investeringer og istandsetting av landbrukets kulturlandskap.

Kommunens tiltaksstrategi er et viktig grunnlag for behandling av søknadene om SMIL-midler.

1.1 Regelverk og formål

SMIL-ordningen er hjemlet i [forskrift om spesielle miljøtilskudd i jordbruket](#) fastsatt 4. februar 2004 nr. 448.

Kommunens retningslinjer/tiltaksstrategi for prioritering av SMIL-søknader er utarbeidet i dialog med Songdalen bondelag, Søgne bondelag, Kristiansand bondelag og Statsforvalteren i Agder, jfr. § 8 2. ledd i gjeldende forskrift.

Retningslinjene viser lokale miljøutfordringer, målsettinger, strategier og gir kommunen et grunnlag for å prioritere mellom søknadene.

Regelverk og annen informasjon om ordningen finnes her: [Landbruksdirektoratet Regionalt miljøprogram for jordbruket i Agder 2019-2022](#) gir en prioritering av innsatsen mot miljøutfordringene i Agder. Tiltakene i programmet er knyttet til målene i [Nasjonalt miljøprogram 2019-2022](#).

Regionalt miljøprogram gir føringer for prioriteringer i de kommunale tiltaksstrategiene for bruk av SMIL-midlene, jf. Nasjonalt miljøprogram.

2. Kommunens utfordringer

Tradisjonelt blir jordbrukets kulturlandskap oppfattet som det kultiverte landskapet, områder som er dyrket og skjøttet for jordbruksformål.

Gårdstun, steingjerder, gravrøyser og slåtteeenger er eksempler på kulturminner og -miljøer som finnes i kulturlandskapet.

Kommunen har ca 26 000 daa med dyrka mark. 4 000 daa av dette er registrert som innmarksbeiter. Det meste av jordbruksarealene blir benyttet til grovfôrproduksjon, men det blir også produsert korn, potet, bær og grønnsaker.

Kommunens kulturlandskap er mangfoldig. Jordbruksarealene varierer fra større sammenhengende jordbruksarealer på Tangvall og Tveit til små jorder i skjærgården. I noen områder drives det intensiv plante og husdyrproduksjon mens andre marginale jordbruksområder er uten jordbruksdrift. Bebyggelsen på landbrukseiendommene variere fra Lystgårder, Torridalstun til gårder med tradisjonelle våningshus og driftsbygninger.

I deler av kommunen har kulturlandskapet vært gjenstand for gjengroing. Kulturminner og kulturmiljøer har derfor gradvis blitt mindre synlige i landskapet. Gjengroing har også har innvirkning på det biologiske mangfoldet i kulturlandskapet. Mye leiejord, små arealer med dårlig arrondering har medført at kantsoner ikke skjøttes på samme måte som tidligere og jordbruksarealene gror til fra kantene. I områder hvor det drives intensiv husdyrproduksjon kan forurensing til vann og vassdrag være en utfordring. Fremmede og skadelige arter som parkslirekne, kjempespringfrø og kjempebjørnekjeks er et økende problem i deler av kommunen. Arealer som ligger i nærhet til byen er under press fra utbyggingsinteresser.

Aktiv landbruksdrift er en viktig forutsetning for å ta vare på mange av kulturminnene, -miljøene og naturmangfoldet i kulturlandskapet. Rydding, slått, beiting og brenning hindrer oppslag av busker og trær, og holder kulturlandskapet og artsrike naturtyper i hevd. For å bevare det biologiske mangfoldet er det viktig med riktig beitetrykk.

3.0 Mål, strategier og prioriteringer

3.1 Mål

Ta vare på og utvikle verdifullt kulturlandskap som sikrer kommunen sin egenart, som stimulerer til aktivt landbruk og som har betydning for folk sin tilhørighet og trivsel.

Opprettholde et åpent og variert kulturlandskap.

Ta vare på og synliggjøre viktige kulturminner.

Bevare viktige områder for biologisk mangfold.

Redusere forurensingsutslipp fra jordbruket.

Fjerne fremmede og skadelig arter.

3.2 Strategier

Opprettholde etablert kulturlandskapsgruppe med representanter fra næringsorganisasjonene. Gruppen skal utarbeide mål, strategier og overordna retningslinjer for tildeling av tilskudd til kulturlandskapstiltak i kommunen. Ved behov trekkes andre ressurspersoner inn.

Forankre hensyn til landbrukets kulturlandskap i kommunalt planverk.

Informasjon om kulturlandskap og tilskuddsordninger legges ut på kommunens hjemmeside.

Stimulere til aktiv drift av jordbruksarealene da dette vil være med på å ivareta mye av kommunens kulturlandskap.

Spisse prioriteringen av SMIL-tiltak slik at ordningen best mulig tar vare på verdifulle kulturlandskap, redusere forurensning og tar vare på aktiv landbruksdrift.

SMIL-midlene er begrensede midler. For en best mulig måloppnåelse er det viktig å se midlene i sammenheng med tilskuddsordningen Regionalt miljøprogram og andre tilskuddsordninger som forvaltes av Statsforvalteren.

4.0 Saksbehandling

Søknadsfrist for SMIL-midler er 15.03. Det søkes elektronisk via [altinn](#)

Søknadene saksbehandles etter gjeldene i forskrift om tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbrukets kulturlandskap og kommunens retningslinjer for prioritering av søknader

Tiltak som er påbegynt/utført vil ikke bli prioritert for tilskudd.

4.1. Prioritering av søknader

Følgende tiltak og kriterier legges til grunn ved prioritering av søknader om tilskudd til tiltak for å ta vare på biologisk mangfold og gammel kulturmark, kulturminner og kulturmiljøer og tiltak for å hindre forurensning i SMIL-ordningen:

Biologisk mangfold

Tiltak som ivaretar biologisk mangfold og kulturlandskap. Herunder istandsetting av gammel kulturmark som er i ferd med å gro igjen. Tilskudd kan gis til rydding og gjerding av gammel kulturmark hvor beiting vil være med på å fremme natur- og kulturminneverdiene i området. Når beiting vil bidra til en skjøtsel som fremmer natur- og kulturminneverdiene kan det gis tilskudd selv om området ikke blir ryddet. Tiltak i områder som inneholder mye biologisk mangfold, kulturminner og/eller som er synlige for mange vil bli prioritert.

Fjerning av fremmede og skadelige arter

Fjerning av fremmede og skadelige arter i jordbrukets kulturlandskap. Prioriterte arter for bekjempelse er parkslirekne, kjempespringfrø og kjempebjørnekjeks.

Avrenning til vann

Utbedring og supplering av hydrotekniske anlegg, gjenåpning av bekkelukkinger mm.

Kulturminner og kulturmiljøer

Tiltak som ivaretar kulturminner, kulturmiljøer inkludert verneverdige bygninger gjennom skjøtsel, vedlikehold og istandsetting. Tiltak som er synlige for mange vil bli prioritert.

4.2 Tilskuddssatser

Tiltak som ivaretar gammel kulturmark og biologisk mangfold - inntil 50%

Fjerning av fremmede og skadelig arter – inntil 50%

Forurensingstiltak som hydrotekniske anlegg inntil - 50%

Ivaretagelse av kulturminner/miljøer og istandsetting av verneverdige bygninger
- inntil 35%

Dersom det er midler igjen etter at prioriterte tiltak er tildelt tilskudd kan det innvilges tilskudd til andre tiltak som er omfattet av gjeldene forskrift.

